

Ideale Webpresence geeft bibliotheken landelijk één digitaal gezicht

De komende maanden kunnen de resultaten verwacht worden van de 16 projecten die in november 2009 van OCW subsidie uit de innovatiegelden kregen. Zo wordt op 11 oktober de eerste *release* van het project *Ideale Webpresence* van de Bibliotheek Deventer officieel gepresenteerd. Hoe ziet die eruit?

Het project *Ideale Webpresence* is opgezet om bouwstenen (modules) te ontwikkelen voor de gezamenlijke *webpresence* die alle openbare bibliotheken in Nederland op termijn moeten krijgen (in het kader van de landelijke plannen voor een zogenoemde *White Label Website*). Daartoe wordt een ontwerp en technologie ontwikkeld voor alle websites, waar bibliotheken voor hun eigen website bij kunnen aansluiten. Uiteindelijk is het de bedoeling dat alle bibliotheken gebruik kunnen maken van een centraal CMS, waarin zij hun eigen site beheren, die gebaseerd is op een gezamenlijke *template*. Dit zal geleidelijk gebeuren aangezien veel bibliotheken nu nog te maken hebben met een afschrijftermijn op hun bestaande CMS. Aan het project *Ideale Webpresence* werd door het ministerie een subsidie van 581.450 euro toegekend.

Modules

Het project *Ideale Webpresence* is voortgekomen uit het *Ideale Website*-project van de gezamenlijk Overijsselse bibliotheken en uit het landelijke *Mijnbibliotheek.nl*. Binnen het *Ideale Website*-project zijn diverse modules ontwikkeld, die in het *Ideale Webpresence*-project beschikbaar komen als standaard webmodules voor de websites van alle bibliotheken en provinciale bibliotheekorganisaties. Dit betreft modules als: *In de etalage* (doorlopende presentatie van de nieuwste aanwinsten van de bibliotheek), *Nieuws en activiteiten*, *ingebouwde Aquabrowser-zoekmachine* en *Online teruglegkar* (carroussel waarop te zien is wat er net is teruggebracht in de bibliotheek). Naast het generiek maken van deze al ontwikkelde modules worden in het *Ideale Webpresence*-project ook acht nieuwe modules ontwikkeld. Te denken valt daarbij aan: *Uitgelicht* (presentatie van materialen en bronnen rondom een thema). Als het project in december wordt afgesloten, moet het volgende zijn bereikt:

- De *Ideale Website*-modules zijn geïmplementeerd op de websites van alle bibliotheken in Overijssel (die alle hetzelfde automatiseringssysteem - *Bicat* - gebruiken, waardoor de provinciale uitrol snel kan gaan).
- Er is een start gemaakt met de uitrol van de ideale website binnen Gelderland en bij één bibliotheek met de combinatie BartCMS-Vubis (waarschijnlijk Haarlem).

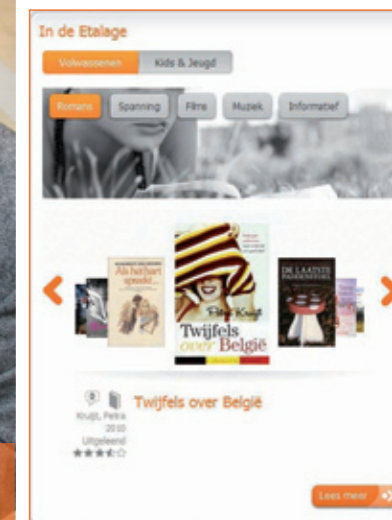
- De modules zijn beschikbaar als *widget* en tenminste te gebruiken op *Hyves*, *iGoogle* en *Netvibes*.
 - De *Ideale Website*-modules zijn generiek beschikbaar voor de meest voorkomende CMS- en back-officesystemen (*Joomla*, *BartCMS*, *Bicat* en *Vubis*), zodat bibliotheken elders in het land ze kunnen implementeren in hun website.
 - Er zijn acht nieuwe modules ontwikkeld.
- Op 11 oktober vindt de officiële presentatie plaats van de eerste *release* van het *Ideale Webpresence*-project. Dan zullen de modules te zien zijn die beschikbaar gaan komen. Per 31 december zullen alle modules beschikbaar zijn en waarschijnlijk reeds (deels) uitgerold in heel Overijssel.

Ideale Website

Tijdens het gesprek zijn enkele betrokkenen aanwezig alsmede leden van het projectteam dat vanaf maart 2010 tweewekelijks bijeen is gekomen om te werken aan het project: Jos Debeij (directeur Bibliotheek Deventer), Mark Deckers (managementconsultant Innovatie- en R&D-beleid Blauwe Brug), Jan de Waal (digitaal coördinator van de Bibliotheek Oss), Henk Kamp (coördinator digitale dienstverlening, Bibliotheek Deventer) en Jenny Huizinga (projectleider, vanuit Thasis). De overige projectteamleden zijn: Marianne Elsjan of Wipper (coördinator Bibliotheek Zwolle), Marc van der Meulen (sr developer Blauwe Brug), Eddy Hamoen (technisch project-leider via iicci) en Almar van der Krogt (virtueel architect via Virvie). Mark Deckers: 'Het *Ideale Website*-project van de Overijsselse bibliotheken vormde de basis van het project *Ideale Webpresence*. Sinds 2008 werken we in Overijssel onder de titel *GPS: de Tom Tom van de samenleving* aan een vernieuwingsprogramma dat twee belangrijke sporen kent: het ene is *Biebsearch* en het andere is de vernieuwing van de bibliotheekvestigingen volgens het winkelconcept. Bij dit laatste spoor hoort ook de bibliotheekwebsite als ondersteuning van het winkelconcept. Bij het ontwikkelen van de website hebben we met name gekeken naar de processen die zich afspelen als de klant gebruikmaakt van de website: als hij wil gaan lezen, als hij leest of als hij gelezen heeft. De vraag daarbij was: hoe kunnen wij dat het beste faciliteren? Er is een lange lijst van elementen uit voortgekomen van wat er in dat proces kan

V.l.n.r. Jan de Waal, Jenny Huizinga, Henk Kamp en Jos Debeij rond een Rubik's cube die model staat voor de modulaire opbouw van de website.

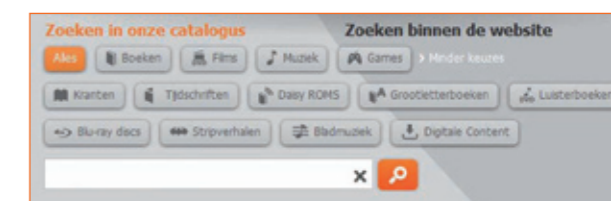

'Website moet bijdragen aan de realisering van het maatschappelijke doel dat je als bibliotheek in de samenleving wil bereiken'

gebeuren en feitelijk zijn we nu bezig om daar stapsgewijs uitvoering aan te geven. De eerste voorbeelden van sites die we ontwikkeld hebben in het kader van het *Ideale Website*-project zijn die van Zwolle en Hof van Twente. Die ontwikkeling moet zich nu voortzetten naar een landelijke voorkant en dat noemen we *Ideale Webpresence*. Als je bibliotheekwebsites aan de voorkant flink gaat standaardiseren, dan volgt de achterkant vanzelf. Stapsgewijs kom je dan tot oplossingen.'

Landelijk traject

Jos Debeij: 'Met het *Webpresence*-project willen we ons tevens verbinden met het landelijke traject op het gebied van de informatiearchitectuur. Wij willen ons vooral richten op de voorkant en ervoor zorgen dat die staat, maar die ook stap voor stap aansluiten op de nieuwe landelijke infrastructuur. Dat betekent dat mensen van Bibliotheek.nl ook regelmatig aanschuiven bij ons projectteam, om te zorgen dat die verbindingen er zijn. Voor sommige dingen zoeken we tijdelijke oplossingen, maar in december zal waarschijnlijk al in een eerste versie zichtbaar zijn hoe een nationale bibliotheekcatalogus eruitziet op zo'n website. Je zou het ritsen kunnen noemen, sommige onderdelen ritsen eerder in en andere onderdelen ritsen later in. Dat proces van ritsen zal stap voor stap gaan en nog wel de komende 2 of 3 jaar in beslag nemen. Maar straks hebben we landelijk onder de motorkap eenzelfde soort systeem met elkaar en aan de voorkant ook gelijke mogelijkheden. In Overijssel hebben we aan de achterkant allemaal al hetzelfde systeem (*Bicat*), waardoor wat we hier nu doen heel makkelijk provinciaal uitgekapt kan worden. Een mooie uitspraak in dit verband: "Als je een gezamenlijke infrastructuur hebt, kun je lokaal best unieke dingen hebben, maar als je een unieke

lokale infrastructuur hebt, kun je nooit iets gezamenlijk doen". Het mooie aan de *widgets* is dat je enerzijds een gezamenlijke basis kunt hebben, anderzijds de differentiatie kunt maken die je nodig hebt op lokaal niveau en ten slotte ook nog dat de gebruiker zelf aan het stuur kan zitten en de voorkant kan inrichten naar zijn eigen wensen of de *widgets* kan distribueren naar zijn eigen sociale omgeving, *Hyves*, *iGoogle* et cetera.'

Gezamenlijkheid

Jan de Waal: 'Het goede aan dit project vind ik dat het de gezamenlijkheid bevordert, dat de dingen die hier ontwikkeld zijn makkelijk elders in het land door bibliotheken in hun website te gebruiken zijn. Ik vind het een enorme winst dat een module die hier (of elders) ontwikkeld wordt, straks in heel Nederland gebruikt kan worden, waar tot dusver ieder voor zich bezig is met het bouwen van websites. Voorwaarde is echter wel dat bibliotheken beschikken over een van de

CMS'en die aansluiten bij de modules. Er is binnen dit project gekozen voor Joomla en BartCMS. Bibliotheken die een ander CMS-systeem hebben, zullen de *Ideale Website* niet kunnen draaien (of alleen na kostbare aanpassingen aan de achterkant) en kunnen dus moeilijk aansluiten bij de gezamenlijkheid die de *Ideale Webpresence* biedt. Het zal daarom waarschijnlijk enige tijd duren voordat het *Ideale Webpresence*-concept overgenomen is door alle bibliotheken, want sommige zullen bijvoorbeeld net een nieuw CMS-systeem hebben aangeschaft en die zitten met een afschrijving daarvan die zich uitstrekt over enkele jaren. Maar binnen een jaar zou toch een aanzienlijk aantal bibliotheken de *Ideale Website* moeten kunnen draaien.'

Debeij: 'Afgaande op de geluiden willen veel bibliotheken hierin mee. Wij hebben ons project eind december afgerond en in Overijssel zal de nieuwe website dan snel overal geïmplementeerd gaan worden. Het zal mede van de *intake*gesprekken van Bibliotheek.nl en van de doorontwikkeling van de infrastructuur

'Bibliotheekwebsites worden steeds meer een virtueel gebouw in plaats van een virtuele folder'

afhangen hoe snel hij kan worden uitgerold naar andere bibliotheken in het land. Wat ons betreft gaan snel veel bibliotheken de voorkant implementeren. Het grote voordeel is, dat als je eenmaal gezamenlijke systemen hebt en je kunt bijvoorbeeld de content van de omroepen aansluiten, dan heb je die gelijk ook overal aangesloten, terwijl je dat nu op 80, 90 plekken moet regelen, met alle kosten die daarbij horen. Die grotere gezamenlijkheid in combinatie met de behoefte aan lokaal maatwerk binnen die landelijke infrastructuur zal waarschijnlijk zorgen voor meer dynamiek en een grotere druk op die infrastructuur en ons ook dwingen tot discussie, maar misschien is het wel goed dat we die professionele discussies gaan voeren. Bijvoorbeeld over wat een goede catalogus is, hoe een landelijke catalogus er uit moet zien, wat de toegevoegde waarde is van onze catalogus in het publieke domein, hoe we ons het beste kunnen presenteren op het internet et cetera.'

Virtueel gebouw

Deckers: 'Bibliotheken hebben nauwelijks doorgehadt wat het effect was van hun internetpresentatie. Met het *Ideale Website*-project zijn we grondig gaan analyseren wat we de mensen eigenlijk willen aanbieden, om zo het bereik en effect van de bibliotheek te sturen. Dus aan de voorkant willen we de mensen zo snel mogelijk laten zien wat we hebben en waar we voor staan. Hoe kan het dat je op veel bibliotheekwebsites helemaal geen boek ziet, of pas als je specifiek zoekt en door-klikt? Nee, wij willen op de eerste webpagina al laten zien waar we voor staan. Wij willen heel graag dat u gaat lezen en dat u

bezig bent met cultuur en kunst, dat is wat je wilt laten zien als bibliotheek, dus doe dat dan direct op de voorkant. Je website moet bijdragen aan de realisering van het maatschappelijke doel dat je als bibliotheek in de samenleving wil bereiken.'

De Waal: 'Tot dusver waren bibliotheekwebsites veelal virtuele folders. Maar ze worden steeds meer een virtueel gebouw in plaats van een virtuele folder. Een mooie module vind ik bijvoorbeeld die waarmee mensen door de bibliotheek georganiseerde seminars *live* online kunnen volgen via *streaming* media en waarbij ook interactie met de kijkers mogelijk is door middel van *polls* en een *chat* om vragen te stellen tijdens de *live* sessie. Dan is je website echt een virtueel gebouw geworden en zo positioneer je je als bibliotheek duidelijk in de samenleving. Het geeft nieuwe mogelijkheden om (potentiële) gebruikers te bereiken.'

Uitbreidingen

Henk Kamp: 'Behalve de voorpagina zullen er ook enkele onderliggende themapagina's komen. Je kunt je voorstellen dat er een literatuurpagina, een muziekpagina, een jeugdpagina en dergelijke ingevuld worden. Op die themapagina's kunnen de modules die op de voorpagina staan gedupliceerd zijn, maar dan gevuld met specifieke content gerelateerd aan het thema. In de toekomst kan die bijvoorbeeld voor de literatuurpagina mede gegenereerd worden door *Literatuurplein.nl*. Maar ook bijvoorbeeld door *Muziekweb*, *Leesplein.nl*, *Jeugdbieb.nl*, *schoolbieb.nl*, Aangepast Lezen Loket, KB, als die ingevlochten of "ingeritst" zijn. Als individuele bibliotheek heb je een grote mate van flexibiliteit en de keuze om modules te plaatsen waar je wilt of helemaal weg te laten.'

Jenny Huizinga: 'Een mooi onderdeel van het project *Ideale Webpresence* vind ik de toepassing van *augmented reality* (AR). Dat is vooralsnog een pilot, maar als het eenmaal uitontwikkeld is, zal het weer nieuwe mogelijkheden bieden. Het gaat om een door Fabrique ontwikkelde experimentele educatieve *urban game* op basis van *Layar*, met als doel om te leren hoe deze techniek jongeren op een speelse en informatieve manier iets kan leren over het verleden van Deventer. Deze educatieve AR-game biedt nieuwe mogelijkheden voor de bibliotheek om op een innovatieve wijze haar maatschappelijke positie in het digitale domein uit te breiden.' (Zie: <http://blog.fabrique.nl/2010/09/een-educatieve-expeditie-in-deventer-met-layar/>.)

Jos Debeij: 'Het goede aan zo'n AR-pilot is, dat je toont dat de bibliotheek ook aanwezig is op je *smartphone*. Het roept weer vele nieuwe mogelijkheden op die we voordien nog niet op ons netvlies hadden. We hebben zoveel kennis, maar die kunnen we op nog veel meer aantrekkelijke manieren publiekelijk maken en verrijken. Het is allemaal nog behoorlijk experimenteel, maar we hebben ook dit soort *pilots* nodig om, als de website eenmaal klaar is en aan de achterkant alles goed geregeld is, te ontdekken waar nieuwe kansen liggen om je als bibliotheek te positioneren.'

Tekst: Bart Janssen

Foto's: Robert Hoetink